

Nr. 7/2021 (Oppdatert 14.12.21)

Finansieringsordning for kostnader ved forskning og utvikling (FoU)

Et faktaark i serien om økonomisk regulering av strømnetselskaper

Nettselskapenes aktiviteter innen forskning, utvikling, piloter og demonstrasjoner (FoU) kan bidra til en mer effektiv drift, utnyttelse og utvikling av strømnettet. For å motivere nettselskapene til å delta i FoU-prosjekter, har vi innført en finansieringsordning som gir full kostnadsdekning for prosjekter som oppfyller visse kriterier.

HVA ER FOU?

«Forskning og utvikling (FoU) er kreativ virksomhet som utføres systematisk for å oppnå økt kunnskap, herunder kunnskap om mennesket, kultur og samfunn – og omfatter også bruken av denne kunnskapen til å finne nye anvendelser.»¹

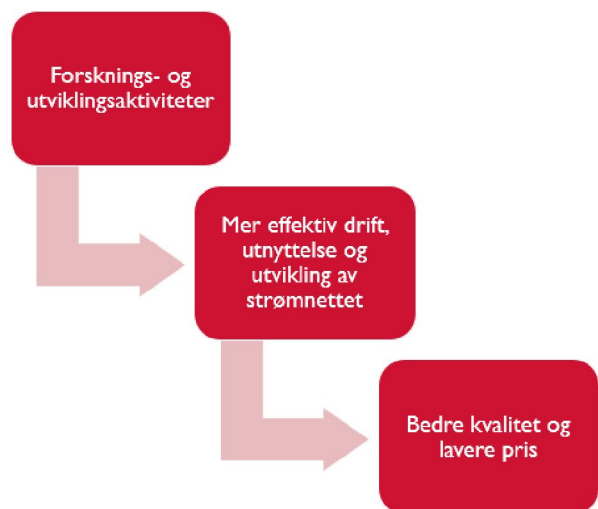
Aktiviteter innen forskning og utvikling (FoU) er viktig i alle typer bransjer. Slike aktiviteter kan bidra til nye teknologier, som igjen kan løse dagens og fremtidens utfordringer mer effektivt.

Vi påpeker at FoU-betegnelsen i dette faktaarket, og i inntektsreguleringen generelt, ikke er avgrenset til aktiviteter som kan defineres som forskning eller utvikling. FoU-betegnelsen favner også pilot- og demoprojekter, som gjerne befinner seg på mer modne nivåer enn rene FoU-prosjekter.

HVORFOR BØR NETTSELSKAPENE DELTA I FOU?

Som Figur 1 viser, kan FoU-aktiviteter bringe med seg flere nyttevirkinger. For nettselskapene er vi spesielt opptatt av

at aktivitetene skal bidra til et stadig mer effektivt strømnnett, som blir driftet, utnyttet og utviklet mest mulig rasjonelt. Når strømnettet opereres på en optimal måte, vil nettkundene få den beste kvaliteten til den laveste prisen.

Figur 1: Illustrasjon av nyttevirkningene av FoU-aktiviteter

¹ OECDs definisjoner (Frascati-manualen)

Reguleringsmyndigheten for energi (RME) skal sikre en effektiv overføring, omsetning og bruk av energi. Oppgavene følger av energiloven og underliggende forskrifter, samt Eldirektiv III og tilhørende forordninger. RME arbeider for å sikre at det utarbeides gode løsninger i det nordiske og europeiske kraftmarkedet. RME er også reguleringsmyndighet etter naturgassloven.

Hovedkontor
Middelthunsgt. 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 Oslo
Telefon: (+47) 22 95 95 95
rme@nve.no

HVORDAN LEGGER VI TIL RETTE FOR FOU-AKTIVITETER BLANT NETTSELSKAPENE?

Som en del av nettselskapenes inntektsregulering, har vi innført en egen finansieringsordning for FoU-kostnader.

Ordningen er ment å stimulere til økt FoU-aktivitet blant nettselskapene ved å sikre dem dekning for kostnader ved enkelte FoU-prosjekter. Finansieringsordningen for FoU i inntektsreguleringen er derimot ingen tilskuddsordning: nettselskapenes FoU-kostnader dekkes gjennom nettleien.

Hvorfor er finansieringsordningen nødvendig?

Den økonomiske reguleringen motiverer nettselskapene til å drifte, utnytte og utvikle strømmettet mest mulig kostnadseffektivt. Dette vil si å holde de totale kostnadene så lave som mulig, gitt at det ikke går ut over kvaliteten på strømleveransen.

For at det skal være attraktivt for selskaper å delta i FoU-aktiviteter, må de kunne forvente en viss gevinst. Det er spesielt to problemer med den forventede gevinsten:

1. Den forventede gevinsten er ofte langsiktig, noe som passer dårlig med nettselskapenes årlige fokus på kostnadseffektivitet.
2. Den forventede gevinsten er ofte usikker, noe som medfører en økonomisk risiko for nettselskapene.

Det er altså ikke nødvendigvis lønnsomt for selskapene å delta i aktiviteter innen forskning og utvikling. Derfor har vi innført en spesialordning for nettselskapenes kostnader ved FoU-prosjekter, som sørger for at selskapenes deltakelse i FoU-prosjekter ikke resulterer i økonomisk tap for dem.

Finansieringsordningen er et tillegg til andre støtteordninger

Flere institusjoner gir i dag tilskudd til FoU-prosjekter innen energisystemer. Slike støtteordninger krever ofte en betydelig andel brukerfinansiering fra deltakerne i prosjektene. Det er denne brukerfinansieringen som FoU-ordningen i inntektsreguleringen kan bidra til å dekke. Ordningen skal altså ikke erstatte andre støtteordninger, men heller supplere dem.

HVILKE PROSJEKTER KAN INNGÅ I ORDNINGEN?

Ved FoU-prosjekter som er relevante for nettvirksomheten, må prosjekteier eller prosjektdeltaker sende en søknad om godkjenning av prosjektet til oss. Vi behandler søknadene fortløpende, og godkjenner hvilke prosjekter som kan inngå i finansieringsordningen vår. Når

vi først har godkjent et prosjekt, vil beslutningen automatisk gjelde for alle andre nettselskaper som deltar i det samme prosjektet.

Prosjektene som er aktuelle for vår finansieringsordning er de som kan støtte opp under reguleringens overordnede målsetting, og dermed bidra til økt effektiv drift, utnyttelse og utvikling av strømmettet. I tillegg krever vi at:

- Prosjektene er funnet støtteverdige av en institusjon som gir tilskudd til FoU-prosjekter.
- Informasjon om prosjektmål og resultater skal være åpen og tilgjengelig for alle.
- Prosjektene følger regnskapslovens regler om føring av FoU.

Prosjektet må være vurdert som støtteverdige

Det ligger utenfor vårt kompetanseområde å vurdere hvorvidt et FoU-prosjekt er støtteverdige. Derfor baserer vi oss på vurderinger som er gjort av andre institusjoner som gir tilskudd til FoU. Dette inkluderer institusjoner som Norges Forskningsråd, Innovasjon Norge og Enova.

Institusjonene gjør en grundig vurdering av FoU-prosjektene, og ser blant annet på forskningskvaliteten i prosjektet, virkninger og effekter av prosjektet og gjennomføringsevnen til prosjekteieren. Det er ikke et krav at prosjektene må få tildelt støtte for å kunne inngå i vår finansieringsordning for FoU. Kravet er derimot at prosjektene må betegnes som støtteverdige. Det vil si at prosjektet må vise til gode resultater fra vurderingen som er blitt gjort av tilskuddsinstitusjonen.

HVOR MYE FOU KAN INNGÅ I ORDNINGEN?

Selskapene kan få dekket FoU-kostnader som tilsvarer inntil 0,3 prosent² av deres avkastningsgrunnlag³ hvert år. Dette tilsvarer grovt sett 1 prosent av inntektsrammen.

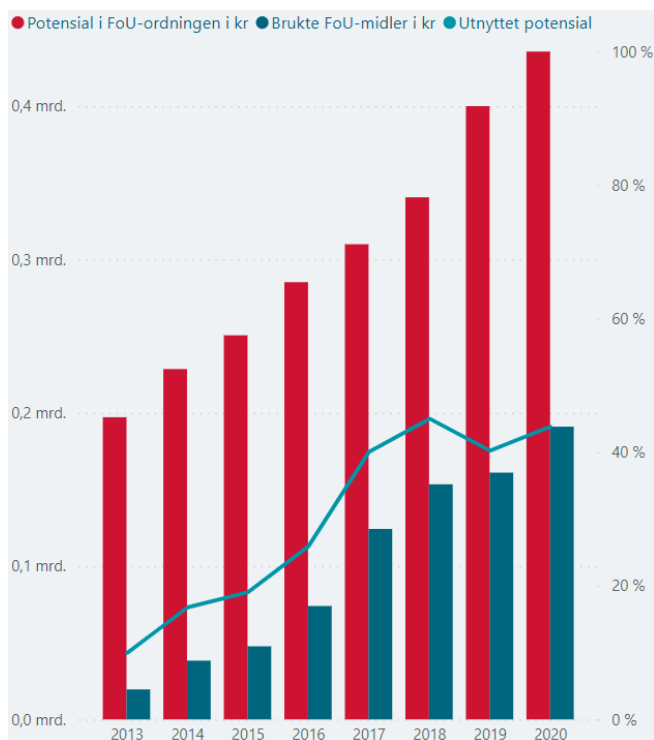
Fordelen med å knytte en slik begrensning opp mot selskapenes avkastningsgrunnlag, er at denne størrelsen er relativt stabilt over tid. Det blir dermed forutsigbart for selskapene hvor mye FoU-kostnader de kan få dekket gjennom sin tillatte inntekt⁴.

Figur 2 viser hvordan ordningen har blitt utnyttet siden den ble innført i 2013. Utnyttelsesgraden har økt fra 10 prosent i 2013 til 44 prosent i 2020.

² Forskrift om kontroll av nettvirksomhet § 7-3

³ Les mer om avkastningsgrunnlaget i faktaark 2/2021

⁴ Les mer om nettselskapenes tillatte inntekt i faktaark 1/2021

Figur 2: Utviklingen i utnyttelsen av FoU-ordningen

Hvilke kostnader kan dekkes gjennom ordningen?

FoU- eller prosjektkostnader inkluderer alle kostnader som nettselskapet har i forbindelse med prosjektet, uavhengig av om det er brukerfinansiering, egeninnsats eller kapitalkostnader. For at prosjektkostnadene skal være gyldige må de derimot være reflektert i prosjektets budsjett og regnskap. Kostnadene som selskapet rapporterer⁵ til oss hvert år må kunne avstemmes mot prosjektregnskapet.

HÅNDTERING AV FOU I INNTEKTSREGULERINGEN

FoU-kostnader innenfor den økonomiske rammen på 0,3 prosent av avkastningsgrunnlaget inngår ikke i kostnadsgrunnlaget for inntektsrammen. Disse kostnadene legges først til i selskapenes tillatte inntekt⁶. Det vil si at hele denne FoU-kostnaden blir dekket av nettselskapets kunder.

FoU-kostnader som overstiger den økonomiske rammen, eller som stammer fra et ikke-godkjent FoU-prosjekt, inngår i nettselskapenes kostnadsgrunnlag som en ordinær drifts- og vedlikeholdskostnad. Gjennom inntektsreguleringen har nettselskapene insentiver til å

⁵ Nettselskapene rapporterer årlige økonomiske og tekniske verdier til oss gjennom løsningen eRapp. Kostnader ved godkjente prosjekter rapporteres særskilt i note 8. Eventuelle FoU-kostnader fra ikke-godkjente prosjekter eller FoU-kostnader som overstiger den økonomiske rammen for ordningen, rapporteres som andre driftskostnader i note 14.

reducere sine totalkostnader. Insentivene vil også gjelde FoU-kostnadene som inngår i kostnadsgrunnlaget.

PILOT- OG DEMOPROSJEKTER

Vår finansieringsordningen for FoU gjelder også for piloter og demonstrasjonsprosjekter, selv om disse vanligvis utføres etter den typiske FoU-fasen, som vist i Tabell 1.

Tabell 1: Technology Readiness level (TRL) - Oversikt over teknologiens modningsnivå⁷

TRL	Beskrivelse	Fase
1	Observere grunnleggende prinsipper	Forskning
2	Formulere teknologiske konsepter gjennom anvendt forskning	Forskning
3	Eksperimentell støtte for konseptets validitet	FoU
4	Validering av teknologien i laboratorie	FoU
5	Validering av teknologien i et relevant miljø	Pilot
6	Demonstrasjon av teknologien i et relevant miljø	Pilot
7	Demonstrasjon av en prototype i et operasjonelt(drifts-)miljø	Demo
8	Kvalifisering(sertifisering) og ferdigstilling av teknologien/systemet	Demo
9	Teknologien/systemet er påvist drivverdig (konkurransedyktig og relevant)	Markedsintro

En barriere for å få piloter og demonstrasjonsprosjekter godkjent i vår finansieringsordning for FoU, er kravet om at prosjektet må være funnet støtteverdig av en tilskuddsinstitusjon. Siden pilot- og demoprojekter ofte havner utenfor den tradisjonelle FoU-betegnelsen, kan det være vanskelig for prosjekteier å få en tilskuddsinstitusjon til å gjøre en vurdering av prosjektet.

RME vurderer prosjektets støtteverdighet

Hvis prosjekteier kan dokumentere at støtteverdigheten til et konkret pilot- eller demoprojekt ikke vil bli vurdert av relevante institusjoner, kan de søke om at RME skal gjennomføre en tilsvarende vurdering. I behandlingen av en slik søknad vil vi legge vekt på følgende momenter:

- Prosjektkvalitet: i hvilken grad fremstår prosjektet som gjennomførbart ut i fra metode, gjennomføringsplan (inkludert milepæler og leveranser), budsjett og

⁶ Les mer om tillatt inntekt i faktaark 1/2021

⁷ Hentet fra Menons rapport «Infrastruktur for testing, pilotering, visualisering og simulering» (2016), basert på EUs forskningsprogram «Horizon 2020» (2013).

ressursinnsats fordelt på avgrensede hovedaktiviteter/arbeidspakker. Tilfredsstill prosjektet kriteriene til å være et pilot- eller demoprojekt?

- **Forskningsgrad:** Dette er et uttrykk for i hvilken grad prosjektet frembringer ny kunnskap av betydning for den faglige utviklingen innen FoU-ordningens virkeområde. Det må fremgå at prosjektet har kunnskap om forskningsfronten. Hvor ambisiøse er de faglige målene, og er det spesielle forhold (risiko) som kan gjøre det vanskelig å nå disse målene?

Vurderingen vil bli utført av en gruppe med representanter fra RME. Det kan også være aktuelt å hente inn ekstern kompetanse til å bistå i vurderingen.

Dispensasjon fra den økonomiske rammen

For piloter og demonstrasjonsprosjekter har vi mulighet til å gi dispensasjon fra den øvre økonomiske grensen på 0,3 % av avkastningsgrunnlaget i enkelte år. Det er fordi det ofte er mer kostbart å gjennomføre prosjekter som befinner seg i disse forskningsfasene.

For å få innvilget dispensasjon fra den økonomiske rammen, må søknaden blant annet være tydelig på hvilket beløp og hvilken periode det søkes dispensasjon for.

RELEVANTE REGELVERK OG DOKUMENTER

Relevante bestemmelser i *forskrift om kontroll av nettvirksomhet*:

- FoU i tillatt inntekt: § 7-3

Relevante forarbeider:

- *Rapport 2019:1*, Endrer praksis for å gjøre det enklere for piloter og demoer i FoU-ordningen
- *Høringsdokument 2019:6*, Foreslår praksisendringer i FoU-ordningen for å gjøre det enklere for pilot- og demoprojekter å delta.
- *Rapport 2012:70*, Bestemmer innføringen av ordning for å finansiere FoU og demoprojekter gjennom inntektsreguleringen.
- *Høringsdokument 2012:1*, Foreslår ordning for å finansiere FoU og demoprojekter gjennom inntektsreguleringen.